

Avtonomija univerze, umeščena med vednost, družbo in politiko

Delo, 6. novembra

V tekstu v Sobotni prilogi z zgornjim naslovom se razpravlja o predlagani zakonodaji o kakovosti v visokem šolstvu. Med drugim se tudi kot »zanimivost« omenja, da so ključni protagonisti omenjenega predloga zakona fiziki. Sam menim, da glede na trenutne slovenske razmere to ni »zanimivost«, pač pa prej ugodna okoliščina. Namreč, če govorimo samo o Univerzi v Ljubljani (UL), ta na šanghajski lestvici svetovnih univerz zadnja leta nazaduje in je slabše uvrščena kot nekatere vodilne univerze v bivših socialističnih državah, ki imajo na tej lestvici opazno višja mesta. Naj omenim samo Karlovo univerzo v Pragi in Jagelonsko univerzo v Krakovu. Je pa po drugi strani UL na nekaterih področjih zelo visoko uvrščena, na primer na področju matematike in fizike. Nazadovanje UL kot celote nas napeljuje na misel, da je čas za razmislek o ukrepih za izboljšanje kvalitete raziskovalnega in razvojnega dela na UL kot celoti ter postavljanju prioritet, ki bi nam pomagale zaustaviti negativni trend v zadnjih letih in priti na nivo, ki ga dosegajo druge vodilne univerze v srednji Evropi v bivših socialističnih državah, ki so sedaj članice EU. Zato bi morali poiskati pomoč sodelavcev tistih fakultet UL in ostalih slovenskih univerz, ki po kvaliteti raziskovalnih rezultatov precej presegajo slovensko povprečje. Sem vsekakor spadajo fiziki na UL pa tudi na Univerzi v Mariboru in Univerzi v Novi Gorici ter Institutu J. Stefan.

Seveda šanghajska lestvica ni prilagojena področjem humanistike ali umetnosti in še kakšnemu področju, ki ga gojijo UL in slovenske univerze, zato na teh področjih v povezavi s šanghajsko

lestvico tudi ne moremo delati korektnih in poštenih zaključkov. Vsekakor pa imamo na področju humanistike in umetnosti tudi na UL vrhunske profesorje, ki spadajo v sam svetovni vrh, na primer filozofa Slavoj Žižka. In te vrhunske profesorje z mednarodno konkurenčnimi dosežki z različnih področij bi morali vprašati za nasvet (brez ideološke navlake) o potrebni zakonodaji za zagotavljanje kakovosti v visokem šolstvu, sindikalistom pa prepušči urejanje sindikalnih vprašanj.

To, da velika večina mlajših sodelavcev ne ostane na univerzi in gre v gospodarstvo ali pa na druge univerze ter inštitute doma in v tujini, se dogaja in se je vedno dogajalo v vseh razvitih državah, saj gre pri tem za proces selekcije, v katerem ostane na matični univerzi/fakulteti le majhen del doktorandov (v tujini pa praktično nobeden), ter fleksibilnosti pri odpiranju novih raziskovalnih področij na posamezni univerzi. Zaradi majhnosti Slovenije sicer ta proces ni možen v taki meri kot v velikih državah. V Nemčiji na primer, se ob upokojitvi profesorja razpusti celotna raziskovalna skupina, odda/odnese se s projekti pridobljena raziskovalna oprema starega profesorja, delovna mesto ohranijo le tajnica in kakšen tehnik. Novi profesor potem postavi nov laboratorij ter zaposli nove sodelavce, ki delujejo na raziskovalnem področju novega profesorja, ki ga želi razvijati fakulteta ali univerza. V razvitem svetu si tudi že od nekdaj uspešnejši univerzitetni profesorji izpogajajo višje plače kot manj uspešni. Oziroma jim višje plače ponudijo univerze že ob zaposlitvi, da jih privabijo na svojo univerzo. Če hočemo v Sloveniji zaposliti vrhunske profesorje iz tujine (tujce ali Slovence) in obdržati vrhunske domače profesorje, ki nam bodo odpirali nova raziskovalna področja in prinesli projekte, kot so na primer projekti ERC, jim moramo pač ponuditi primerljive plače in pogoje, kot bi jih imeli v tujini. Za to pa moramo imeti zakonske možnosti. Seveda je vse to mogoče izvajati le, če so uveljavljeni poštenost in preglednost pri zaposlitvi novih profesorjev ter spoštovanje načel meritokracije pri postavljanju pogojev za izvolitve v pedagoške in znanstvene nazive, ki bi ustrezali mednarodnim

kriterijem kvalitete, kar pa na žalost v Sloveniji trenutno vsekakor ne velja v zadostni meri.

dr. Aleš Iglič, fizik, Ljubljana

Poskus vrnitve dvoživk v politiko

Delo, 11. novembra

Spoštovani gospodje župani! Povsem razumljiva in naravna je vaša skrb za uveljavljanje lokalnih interesov, tudi ko gre za odločanje na nacionalni ravni. Regionalni vidik demokracije, ki vključuje enakost možnosti razvoja vseh regij v Sloveniji, je enako pomemben kakor drugi.

Vendar pa je vaš predlog vrnitve v državni zbor vprašljiv z dveh vidikov. Prvič, gre za kopicenje funkcij, kar je vsaj nekoliko neokusno, če ne že v nasprotju z načeli integritete oziroma nezdružljivosti funkcij. Drugič, s tako rešitvijo bi kršili ustavno načelo delitve oblasti. Pri tem je enako kot razločevanje med zakonodajno, izvršno in sodno oblastjo pomembno tudi razločevanje med nacionalno in lokalno.

Namesto tega predlagam, da podprete predlog novega zakona o volitvah poslancev v državni zbor, ki ga je pripravil Nacionalni svet za demokratično prenovo volilnega sistema in ga predstavil tudi v državnem svetu 21. oktobra letos. Predlog med drugim vsebuje rešitev, po kateri bi celotni teritorij Republike Slovenije razdelili na 44 volilnih okrajev, ki bi bili izenačeni po številu prebivalcev. Njihova velikost je namreč trenutno v razmerju 1 proti 2,7. V vsakem okraju bi z enotne liste kandidatov, ki bi jo oblikovale tako stranke kot skupine občanov, z neposrednim dvokrožnim glasovanjem izvolili enega poslanca. Tako bi vsak volilni okraj dobil enega poslanca – za razliko od sedanjega stanja, ko dobršen del volilnih okrajev ni imel doslej še nobenega, nekateri pa redno po več. Razumljivo je, da bi pri oblikovanju kandidatnih list javno sodelovali tudi župani.

Ivan Svetlik,

član Nacionalnega sveta za demokratično prenovu volilnega sistema